

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

STUDY

You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies 😊

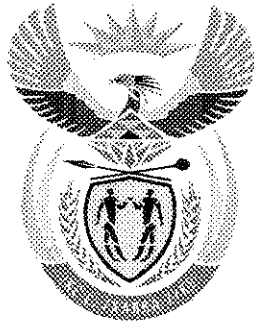
Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

SA EXAM
PAPERS

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KEREITE YA 12

SESOTHO PUO YA LAPENG (HL)

PAMPIRI YA 1 (P1)

PUDUNGWANA 2012

MEMORANDAMO

MATSHWAO: 70

Memorandamo ona o na le maqephe a 8.

KAROLO YA A: TEKOKUTLWISISO**POTSO YA 1****TEMA YA 1**

- 1.1 Bana ba Nyenye ba balehile lapeng ka baka la bofutsana ba lapa labo bona/bofuma/ho ba kojwana di mahetleng/ho hloka./Ba ne ba sa natefelwe ke letho lapeng labo bona/Ba ne ba robala ba itsosa /Ba ne ba robala ka tlala.√ (1)
(Mohopolo wa sehlooho ke ho hloka)
- 1.2 Ba iphile dimenyane le mekola ya Sasolo/Ba inehetse ho sebediswa ke Mmampitla/Ba lahluwe kgerehlwa ke mekola ya Sasolo/Ba ile ba iphumana ba se ba dula mekhukhung e ka ntle ho toropo moo ba neng ba sebediswa ke Mmampitla/Ba ile ba fetoha makgoba a thobalano/Ba ile ba fetoha diotswa/Ba ile ba iphumana ba se ba na le tshwaetso ya kwatsi ya bosollathapi, ba tswile diso, ba nwa jwala ebile ba sebedisa le dithethefatsi/Ba iphumane ba se ba rekisa mmele. √ (1)
[Motshwayi a tshwaye e le nngwe feela.]
- 1.3 Mmele ohle o ile wa tlala diso. √ (1)
- 1.4 C/baleha le banna √ (1)
- 1.5 Ke ho utlwela hore porinsipala wa sekolo se neng se kenwa ke bana ba hae o lelekilwe sekolong/O ile a thabiswa ke ho bona mohatsae (mosadi wa hae). √ (1)
- 1.6 Tjhe, ha se hantle ho thabela ditsietsi tsa batho ba bang.

KAPA

E, le ha ho se hantle ho etsa seo, o ne a lokela ho thaba hobane porinsipala eo o ne a ile a leleka bana ba hae ka lebaka la ho hloka sekolofisi (molamu o kgutletse sefateng/motsheha lefuma o a ipiletsa).√√

E, o ne a tshwanetse ho thabela mofumahadi wa hae ka ha o ne a se a mo hlolohetswe.

KAPA

Tjhe, le ha e se tsela e nepahetseng ya phedisano, o ne a sa tshwanela ho thabela mohatsae ka ha ke moo o ile a tlohela bana ba ipha dimenyane (ba tloha lapeng) (2)

- 1.7 Sena se bolela hore Nyenye ke motho ya nang le boikarabelo o mpa feela a hlolwa ke ho hloka matla/O na le pelo e ntle hobane ha a na le tjhelete o thabiswa mohatsae le ha e le mafutsana/O na le lerato mosading/lelapeng la hae. √√ (2)

- 1.8 Ke hobane o ne a hweba ka bona banneng/O ne a ithuisa ka tjhelete eo a e

- fumanang ka mebele ya bona. ✓ (1)
- 1.9 Ke tjhelete ya sekolofisi e lefilweng ke batswadi bao boholo ba bona e leng mafutsana. ✓✓ (2)
- 1.10 Ke ne ke tla tswa letsholo la ho ya ba batla./Ke ne ke tla kopa thuso sepoleseng le masedinyaneng. ✓✓ (2)
- 1.11 O ne a se na kutlwelobohloko, a le kgopo, a le sehloho a bile a inahanela a le mong/O ne a rekisa ka bana ba batho, a sa ba sireletse/Mme wa sebele o lokela ho sireletsa bana. ✓✓ (2)
- 1.12 Tjhe. Maamong a phedisano motho e moholo o lokela ho sireletsa e monyane, mme ha se hantle hore motho a etsise ba bang seo mohlomong ba sa rateng ho se etsa. ✓✓ (2)
- 1.13 Bofutsana bo a sotla./Bofutsana bo ja kobo moaparo. ✓✓ (2)

[20]

TEMA YA 2

- 1.14 Mona bophelo bo bonahala bo se boima jwalo ka ba lelapa la ha Nyenye, mme dikamano pakeng tsa lelapa di utlwahala e le tse ntle. √√ (2)
- 1.15 C/ikettle, a phomole.√ (1)
- 1.16 Polelwaneng ena sebui se bolela hore ha se rate ha ntata sona a ema nako e telele pele a phomosetswa dijo.√√ (2)
- 1.17 Dineo o rata ho sidila ntatae maoto.√ (1)
- 1.18 Lelapa le phelang ha monate/Mme le moradi ba hlwekisa le ho pheha dijo tsa mantsiboya e le hore ntate a tle a fihle tsohle di se di lokile/Lelapa lena le a hlomphana, mme le etsetsana tse molemo ka dinako tsohle. √√ (2)
- 1.19 Kamano ya ditho tsa lelapa lena ke e mofuthu e tletseng lerato le tlhomphano. √√ (2)

[10]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 30**

(Palo ya mantswe = 89 le 90)

- Mohlahlobuwa o lokela ho ngola kgutsufatso ya hae ka sebopeho se seng le se seng feela. Kgutsufatso e ngotsweng ka sebopeho se seng ho tse hlahellang ka hara SAG, e tshwauwe.
- Mohlahlobuwa o lokela ho bontsha palo ya mantswe a sebedisitsweng ka nepo.

HO TSHWAYA KGUTSUFATSO:

Kgutsufatso e tlameha ho tshwauwa ka tsela e latelang:

- **Kabo ya matshwao:**
  - Matshwao a 7 mabapi le dintlha tse 7 (ntlha e le nngwe mabapi le ntlha ya sehlooho).
  - Matshwao a 3 bakeng sa puo
  - Matshwao kaofela: 10
- **Kabo ya matshwao a puo ha bahlahlobuwa ba sebedisitse mantswe a bona:**
  - Ha dintlha tse 1–3 di nepahetse: fana ka letshwao le le leng
  - Ha dintlha tse 4–5 di nepahetse: fana ka matshwao a 2
  - Ha dintlha tse 6–7 di nepahetse: fana ka matshwao a 3
- **Kabo ya matshwao a puo ha bahlahlobuwa ba sebedisitse mantswe a bona le diqotso:**
  - Diqotso tse 1–3 LE dintlha tse 3–4 ka mantswe a bona: fana ka matshwao a 3
  - Diqotso tse 4–5 LE dintlha tse 2 ka mantswe a bona: fana ka matshwao a 2
  - Diqotso tse 6 LE ntlha e le nngwe ka mantswe a bona: fana ka letshwao le le leng
  - Diqotso tse 7: se fane ka matshwao

HLOKOMELA:

- **Sebopeho:**
Le ha kgutsufatso e ngotsweng ka sebopeho se fosahetseng, e tlameha ho tshwauwa.
- **Palo ya mantswe:**
  - Batshwayi ba tlameha ho nnetefatsa palo ya mantswe a sebedisitsweng.
  - Se ke wa hula matshwao haeba bahlahlobuwa ba sa bontsha palo ya mantswe a sebedisitsweng kapa haeba palo ya mantswe a sebedisitsweng e bontshitswe ka mokgwa o fosahetseng.
  - Ha palo ya mantswe e tlotswe, bala ho fihla mantsweng a 5 ka hodima palo eo ho fanweng ka yona, ebe ha o sa bala ho tswela pele.
  - Ho dikgutsufatso tse kgutshwanyane empa di fupere dintlha kaofela tse hlokwang, bahlahlobuwa ba se hulelwe matshwao.

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 10

KAROLO YA C: THUTAPUO LE TSHEBEDISO YA PUO**POTSO YA 3**

- 3.1 Ke tshebediso ya mongolo wa boholo bo fapaneng/tshebediso ya mefuta e fapaneng ya mengolo e kang o tshekeletseng, o monyane, o moholo, o otlolohileng. ✓ (1)
- 3.2 Mofuta wa Kleenex e mongobo/e sireletsang ✓
[Tshwaya e le nngwe feela] (1)
- 3.3 Ho tsebisa/elellisa bareki hore ho na le *dikleenex* tse fapaneng./Bareki ba ka ba le mohopolo wa hore ha ba reka e sireletsang e tla hle e ba sireletse, mme e mongobo e tla etsa hore letlalo le dule le le mongobo le se ke la omella. ✓✓ (2)
- 3.4 C/le morolo. ✓ (1)
- 3.5 Letshwao la sefapano le totobatsa ho hlweka ha sehlahiswa/ho amohelwa ke ba lekala la bophelo bo botle/bophelo bo botle. ✓✓ (2)
- 3.6 Ha ke sa hloka metsi kapa sesepa sa ho hlapa matsoho. ✓ (1)
- 3.7 E, ke a kgolwa. Ho ya kamoo di bapaditsweng kateng, ho bontsha hore baetsi ba tsona ba hlile ba di tshepile. ✓✓

KAPA

Tjhe ha ke kgolwe. Sena e mpa e le lewa leo ba ratang ho hohela bareki ka lona.

(2)
[10]

POTSO YA 4

- 4.1 Ke tliilo lata mohala wa ka oo e sa leng ke o tlisa mona dikgweding tse tsheletseng tse fetileng. ✓ (1)
- 4.2 Ngaka ya mehalal!/Tlisa wa hao letsatsi le le leng feela, o tla be o lokile! ✓ (1)
- 4.3 Ke sehole/phauphau/tseketseke e sa tsebeng letho. ✓✓ (2)
- 4.4 Tjhe, ha a o tsotelle. Mokgwa oo a buisang batho ba tlisitseng mehalo ho tla lokiswa, ha o kgotsofatse/Ha motho a tlisitse mohala wa hae, ha a tatele ho o lokisa, o nka nako ya hae/Se bolelwang ke lepetjo la hae, ha se phethahatswe. ✓✓ (2)
- 4.5 Ke hore di behwe di bolokehile hantle hore ha beng ba tsona ba tlo di lata di fumanehe ha bonolo. ✓✓ (2)

- 4.6 Ke ne ke tla nka mohala wa ka ke tsamaye le wona ke o ise ho ba ka o lokisang kapele.

KAPA

Ke ne ke tla o siya, feela ke mo fe nakwana e kgutshwanyane ya ho o lokisa ke be ke mmolelle hore ha a hloleha ke tla mo tshwarisa √√

(2)
[10]

POTSO YA 5

- 5.1 E ye e be thabo le nyakallo ka hohle/E hlola e le thabo le nyakallo ka hohle/ E ye nne e be thabo le nyakallo ka hohle. √ √ (2)
- 5.2 Le nna ke tla ba teng hara dikgalala/Le nna ke tla be ke le teng hara dikgalala. √ (1)
- 5.3 Tsheole a utswa koloi e **kgubedu**. √ A jajametsa ka yona. A fihla habo Matshediso a kena ka tlong. √ (2)
- 5.4 B/hara mpa motsheare. √ (1)
- 5.5 Batho **ba basweu** ba tshaba lebatama la letsatsi. √√ (2)
- 5.6 Dikgalala di **tlotlwa** ke dikgarebe tsa bona. √√ (2)

[10]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 30
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 70